

1.
*Ja verujem, ja se ufam,
 Bože! z serca ljubim te.
 Kerščenik se imenujem,
 vse verujem i valujem,
 kaj kerščanska vera uči,
 da si (bi?) navčil nju, znajući.
 Vu toj Veri, vu Ufanju
 i Ljubavi jačim se.*

2.
*Ja verujem, ja se ufam,
 Bože! z serca ljubim te.
 Istina si, vkanit nečeš.
 vere vredno, kaj god rečeš:
 kajti vse je tebi znano,
 veruvat ti je ufano.
 Vu toj Veri, vu Ufanju
 i Ljubavi jačim se.*

3.
*Ja verujem (...)
 Vu božanstvu jedinoga,
 vu peršonah trojverstnoga
 Boga deržim te samoga,
 ar sam nimaš jednakoga.
 Vu toj Veri (...)*

4.
*Ja verujem, (...)
 Verujem vu sina Boga,
 ki je z naručaja tvoga,
 na svet došel, človek postal,
 da ja sužen ne bi ostal.
 Vu toj Veri, (...)*

5.
*Ja verujem (...)
 Istinitost tva valuje,
 da pokornem raj daruje,
 kojeh suze grehe brišu
 i med brane tvoje pišu.
 Vu toj Veri, (...)*

6.
*Ja verujem (...)
 Tvu mogućnost spoznajući,
 obećanjem verujući,
 da se ufam, razum vlečeš,
 i vsa dobim, ka obečeš.
 Vu toj Veri, (...)*

7.
*Ja verujem (...)
 Bog moj! zverhu vseh te ljubim
 koga zgubeč, vsa izgubim.
 Želim vu vseh te ljubiti
 i samomu prijjet biti.
 Vu toj Veri (...)*

8.
*Bože ljubim, tebe ljubim,
 z vsega serca ljubim te.
 Zato kad me već nestane,
 truplo telo kad postane,
 kada takaj počnem gniti
 v sercu zrezano će biti:
 Bože! ljubim, tebe ljubim,
 z vsega serca ljubim te.*

GLAZBENA ZRNCA IZ BOSNE

Autohtone popijevke iz Kraljeve Sutjeske

Zdenka Miletić

Mjesec je srpanj. Vedro jutro daje naslućivati topao dan. Gledam kroz prozor sobe dolje duboko i slušam pjesmu rijeke Trstionice koja u brzicama prolazi koritom. Mjestimično se kapljice vode zaskachu i dohvaćaju zrake sunca, da bi bljesnuvši ponovo se vratile u normalan tok. Putem pokritim vrbovim sjenama promiču žene i djevojke u poput snijega bijelim nošnjama. Sjetih se, prvi je petak u mjesecu, prigoda da čujem sutješko pjevanje.

Nalazim se u zadnjoj klupi velike i lijepe crkve. Ženski svijet u večini, a reda se kao niska bisera puneci klupe s desne strane. Tek po koja djevojka u suvremenoj odjeći kvari taj bijeli slijed. Ovdje je dobro očuvana narodna nošnja. Same žene tkaju platno i sukno (vunena tkanina), vezu i šiju. Vrijedno je opisati tu njihovu rukotvorinu, jer je danas malo krajeva gdje se narodna nošnja u uporabi očuvala.

Žene i djevojke se jednako odjevaju. Na glavi im je kapa koju izrađuju tako da tamnocrveni fes podrežu i zlatnom niti izvežu. Vrlo su dekorativne, a zovu ih počelice. Preko nje stavljašu bijelu vezenu krpu, a po njoj crnu maramu s rubovima okerananim (čipka rađena šivaćom iglom) a vezana na potiljku (kod sta-

rih žena pod bradom). U toj marami je umotan kratak i širok obruč, čineći sprijeda neku vrstu oboda. Tu maramu nazivaju okruga. Čudno mi se činilo da i sasvim mlade djevojke nose crnu maramu. Porijeklo joj je još iz 15. stoljeća, a znak je žalosti za posljednjom bosanskom kraljicom Katarinom.

Košulja je od bijeloga platna tkanog na dva načina: melez i uzvod (nabrano tkanje), a seže do pod koljeno. Uska ogrlica i oko proreza sprijeda vezene su križićima u bogatoj ornamentici. Rukavi po rubu kerani, a na laktovima su vezeni križevi. Promatrala sam te križeve koji se dobro vide gledajući odzad. S koliko mašte se tu prepleću boje da na kraju uočimo upravo križ u jednom kvadratu. Taj me je detalj posebno zanimao, gledajući tridesetak žena ispred sebe, i na moje veliko čuđenje nisam zapazila na dvije košulje isti taj kršćanski znak. Bogate li mašte! Ispod košulje su bijele gaće nešto duže i stisnute oko noge. Po košulji se oblači kratak od prsa popršnjak od kadife (samta) u boji, a preko njega mala ječerma od svile ili kadife u bojama i bez rukava. Sprijeda je pregača tkana od vune tamne boje kao i čurdija koja se nosi u hladne dane. Čurdija je ukrašena crvenim

gajtanom, obrubljena je, a ispod rukavnice je cvijet; duga je kao i košulja. U sastav nošnje ulazi tkan i šaran peškir (mali ručnik) obješen u struku sa strane, a služi isključivo kao ukras. Kao obuća uz bijele čarape nose zepe, a zimi kaljače. Nekad su se nosili opanci. Uz nošnju obavezan je nakit. To je nekoliko niski otvoreno crvenih bobaka (perli) koje nose i bake. Za vrijeme turske okupacije kršćani nisu smjeli nositi žive boje, ali su perle nosili vješto skrivene vežući maramu pod bradom. Djevojke redovno nose i ogrlicu od dukata. Fra Krešo A. pokazao mi je jednu roketu vezenu uz rub, na kojoj sam nabrojila oko 40-tak križeva u jednakim kvadratima i razmacima, a svaki drugačiji. Taj me je niz boja podsjetio na pjesmu, ali nedopjevanu. Te minijature u skladnim bojama, vezeno na križeve prenesene su na paramente, albe, rokete, oltarnike i purifikatorije s narodne nošnje. Možda je to glavni razlog da se i danas u tolikom broju u ovom kraju nosi narodna nošnja. Običaj je u novije vrijeme da dijete za krštenje ima bijelu izvezenu krsnu košuljicu.

Muška se nošnja danas ne susreće osim u izuzetnim prilikama. Sastoji se od bijele košulje, crnog džemadana, crne suknene čurdije ukrašene crvenim gajtanom, crnih suknjenih čakšira ukrašenih gajtanom. Na nogama nose tozluke i šarene vunene čarape, a na glavi fes ili šubar. Oko pojasa motaju crveni vuneni pojas, čiji kraj visi ispod čurdije.

Opis ove nošnje nije toliko bitan; njim sam htjela reći kako ovaj narod čuva svoju starinu, pa je lakše shvatiti da čuvaju i svoje izvorne popijevke. Slušajući pjevanje puka zapazila sam da ima dobar i istančan sluh. Pjevanje je jednoglasno, melodije im obiluju polutonovima. Završetak strofe ili popijevke je osebujan, teško ga je opisati. Pučki rečeno, na kraju zagrenu uz diskretno povišenje tona.

Dvije su popijevke nastale i očuvale se na ovome tlu. Pjevaju se od pamtivijeka. Jednom od njih se završava pučka misa, tj. pjevaju je na kraju. To su: *O Marijo, Marijo*, i *O prislavna Božja mati*. Tekst sam bilježila slušajući pjevanje, a i melodiju stavljala u note uz pomoć fra Kreše A., Sutješčanina.

O MARIJO, MARIJO

O Ma - ri jo, Ma - ri - jo,

bol - ne du - še ljeka - ri - jo.

Pokaži nam Sina svoga,
Našeg Boga predobroga,
Na čas smrti milostiva,
Buduć da si dobrostiva.
Ako budeš s nama biti,
Nećemo se izgubiti,
Navijek ćemo uživati,
Onog koga si ti mati.
Klanjamo se Sinu tvomu,
Našem Bogu predobromu.
O Isuse, budi hvaljen,
Po sve vijeke vjekov, Amen.

O PRISLAVNA BOŽJA MATI

1. *O prislavna Božja mati,
Dostoj mi se milost dati,
Da ja ljubim Sina tvoga,
A mog Boga predragoga.*
2. *Da sva moja govorenja,
Djelovanja i mišljenja,
Vazda budem upraviti,
Kako ću mu ugoditi.*
3. *Pomozi me, još te molim,
Da s' od gr'jeha sveder bojim,
Kojim sam Ga uvr'jedio,
I gr'ješeći pogrdio.*
4. *Obećajem pri' umr'jeti,
Najpr'je, Majko, Sinu tvomu,
Poklanjam se prelatkomu,
Zatim tebi koja jesti,
Za njim prva na nebesih.*
5. *Smiluj mi se Majko, slavna,
Jer znam da si vazda spravna,
Molećega uslišati,
I jaku mu pomoć dati.*
6. *Najpr'je, Majko, Sinu tvomu,
Poklanjam se prelatkomu,
Zatim tebi koja jesti,
Za njim prva na nebesih.*
7. *On je vrelo od milosti,
Ti si vrutak od slatkosti.
Njemu hvala, Njemu dika,
Tebi poklon uv'jek vjeka. Amen.*

Tekst je popijevki u osmercu. Melodija je ista za obje popijevke, a nastala je u narodu. Pokušajmo se sada u mislima naći u toj lijepoj sutješkoj crkvi prepunoj pukom. Onom koji to može ostvariti, i naći se tamo, utisne se i u srce i u dušu neizbrisiv dojam. Ne zna se, što više govori iz ovih popijevki: ljepota misli teksta ili osebnost melodije i pjevanja. Meni se tada činilo, da se svaki onaj čovjek osjeća velik, isto kao ona priroda koja ih okružuje. I ne samo to. U njihovoj skrušenosti očituju se bistri i nepomućeni izvori vjere duboko utisnute u dušama.

A kada pođemo nazad, nizvodno koritom rijeke Trstionice, pratit će nas dugo njen šum. Pogled će se teško otkidati od Grgureva i ostataka kraljevskih dvora, zatim crkve sv. Ivana i njena dva visoka, šiljasta tornja, dugih nizova prozora franjevačkog samostana, da bi se konačno oku skrili vrhovi Teševskog brda i Ježevice. A zatim udaljujući se, misao bludi kroz sjajne dane bosanske prošlosti i povezuje ih s crnim maramama na glavama ponosnih Sutješčanki.

Franjo Dugan

MALE SKLADBE ZA ORGULJE

Cijena 30 din.

Narudžba: INSTITUT ZA CRKVENU
GLAZBU, Kaptol 29, 41000 Zagreb